

Az ózdi könyvtárak százhusz éve a kultúra szolgálatában

Ózd rangos, országosan is kiemelkedő művelődéstörténeti évfordulót ünnepelt tavaly, s ebben az évben is folytatódik a jeles alkalmak sora.

Településünk könyvtártörténetében sorakoznak olyan jelentős évfordulók, melyek mindegyike elválaszthatatlan része a helyi művelődéstörténet gazdag tárházának.

120 éve, 1884-ben jött létre az Ózdi Gyári Olvasó Egylet, s innen datálódik a közkönyvtári ellátás kezdete.

120 éve, 1884-ben épült meg az Ózdi Gyári Tiszti Kaszinó épülete, mely több mint száz évig adott otthont különféle célokat szolgáló könyvtári gyűjteménynek, különösen hosszú ideig, közel fél évszázadig a Műszaki Könyvtárnak.

80 éve, 1924-ben adták át az Olvasó Egylet új székházát, a jelenlegi Olvasó épületét, amely – többek között – évtizedekig szolgálta az ózdi könyvtárkultúrát.

20 éve, 1985-ben alakult meg jelenlegi struktúrájában a Városi Könyvtár.

Hosszú volt az út az Olvasói Egylet könyvtárától a baloldali mozgalmak, az állam szociális könyvtárain át a ma közkönyvtáráig; a nevelő, szórakoztató népkönyvtártól a közművelődési könyvtáron át az új, információs feladatokat vállaló, mai szolgáltató közkönyvtárig.

Az 1884. november 14-én megalakult Ózdi Gyári Olvasó Egylet figyelmét hangsúlyozottan fordította az olvasás felé, hiszen a pénztárba befolyt ösz-

szegből szinte elsőként 98 koronát hatvan könyv vásárlására költött. Mint Népkönyvtár működött 1902-ig, amikor felvette az Olvasó Egyleti Könyvtár nevet, s a könyvtárosi feladatokat a tanítóktól gyári dolgozók vették át.

Az állandóan gyarapodó könyvkészlet 1909-re – a negyedszázados jubileumra – 2316 kötetre nőtt, a kölcsönzések száma pedig meghaladta a négyezret. Egykorú feljegyzések alapján a könyvtár támogatására több alkalommal rendeztek táncmulatságokat, az állományról pedig nyomtatott könyvjegyzékeket adtak ki.

Az 1924-ben felépült Olvasó Egyleti Székházban is csak egy helyisége volt a könyvtárnak, s bár az egylet rendelkezett olvasószobával, azt csak újságolvasásra használták. Már 1884-ben előfizettek például a Budapesti Hírlap, a Képes Csáládi Lapok stb. számaira.

A könyvbeszerzést bizottság végezte. A könyvek állapotát szigorúan ellenőrizték. Az 1915-ös választmányi gyűlés kimondta, hogy aki a könyvet bepiszkolja, annak a fizetéséből bírságot vonnak le.

A második világháború után, az olvasó egylet megszűnését követően, 1948-tól társadalmi aktívakkal kezdte meg működését a könyvtár, Vas-

Fent: Múlt századi könyvtári hangulat. A középső képen: Venyigéné Makrányi Margit köszöntőjét mondja.
Lent: könyvtárosok

és Fémipari Dolgozók Szakszervezeti Könyvtára néven. Az akkori társadalmi, politikai elvárásoknak megfelelően – „Könyvet mindenki kezébe!” – üzemi letéti kölcsönzőhelyeket alakítottak ki. Ezek száma 1952-ben meghaladta a negyvenet, de a szétforgácsoltság, a nehézkes csere, a sokszor nem megfelelő körülmények miatt az 1960-as évekre nagy részben megszűntek. Nagyobb műhelykönyvtárak alakultak, támogatva a munkahelyi művelődés fontosnak tartott elvét.

A terjeszkedő könyvtár egyre nagyobb helyet igényelt, 1966-tól a galéria megépítésével megnyílt a szabadpolcos kölcsönzés lehetősége. Kialakult a kézikönyvtár, és beindult a gyermekkönyvtári tevékenység. Az évek során javultak a személyi feltételek, amire szükség is volt, hiszen 1963-tól az egész városra kiterjedő hatáskörrel, mint Városi-Üzemi Szakszervezeti Könyvtár működött.

A város kulturális életében mérföldkő volt az 1967-ben megalakult Ózdi Népművelési Intézmények (ÓNI) létrejötte, az anyagi erők koncentrációja és az egységes irányítás révén. A cél egységes könyvtárpolitika létrehozása volt, a szakszervezeti és a tanácsi könyvtárhálózat összevonásával.

A tanácsi hálózat már az 1960-as évek elején szolgáltatott a Béke-telepen, Sajóvárkonyon, a Petőfi úton, Hódoscsépányon és Szennán.

1969-ben ünnepélyes keretek között adták át a Béke-telepi Művelődési Házat. Ennek emeletén kapott helyett az a könyvtár, amelyből a következő két évtizedben fokozatosan fejlődött ki a mai városi könyvtár.

Az ÓNI 1984-ben, a felvetődő társadalmi, gazdasági változások nyomán felbomlott, amihez hozzájárult a könyvtári szakmai munka elvárt korszerűsítésének igénye is. A Városi Tanács Végrehajtó Bizottsága a Kun Béla Művelődési Házban működő könyvtárra építve létrehozta központi könyvtárát, amit a térség és a vonzáskörzet módszertani központjává nevezett ki.

1985. január 1-jétől tehát élt és szolgáltatott a tanácsi hálózat, és tovább működött a szakszervezeti könyvtár is a Liszt Ferenc Művelődési Központban. 1990-től egyesületi, illetve alapítványi formában próbálta megteremteni működésének feltételeit egészen 1999-ig, amikor megszűnt. A könyvtár 50 ezer kötetes állománya városi szinten hasznosult, a városi könyvtár állományát éppúgy gazdagítva, mint a Városi Múzeumot.

S még mennyi esemény történt! Az 1990-es évek elejére megszűntek az erőtlen városi fiókkönyvtárak, a szép emlékü Harmónia Könyvtár is bekerült a városi könyvtár központi épületébe, ahová 1988-ban költöztünk. A Községháza, majd Tanácsháza szép, patinás épülete méltó otthona a városi könyvtárnak, amely több mint 100 ezres dokumentumvagyonával a térség legnagyobb közgyűjteménye.

Kiegészítő szolgáltatásainkat jól ismerik a városlakók, a helyi önkormányzati ülések dokumentumainak gyűjteményét éppúgy, mint az angol nyelvtanfolyamokat vagy az internetezés lehetőségét. Gyermekeknek és felnőtteknek szánt rendezvényeink elsősorban az itt élő és az innen elszármazott alkotók munkásságát tárják olvasóink elé. Tizenöt éves múltat tekint vissza olvasótábori tevékenységünk, valamint a pedagógusok munkáját segítő *Könyvtár – kincstár* című kiadványunk.

Ózdi Helytörténeti Kutatók sorozatunkban a helyi népi és ipari hagyományokat és a kutatókat mutatjuk be, elkészítve személyi bibliográfiájukat. Részt vállalunk az *Ózdi Napok* városi rendezvénysorozat lebonyolításában.

A mai Városi Könyvtár és annak Árpád vezér úti részlege munkájáról rendszeresen hírt adunk az ózdi írott és elektronikus sajtóban, ahol tudósítunk kiadványainkról, rendezvényeinkről, informatikai fejlesztéseinkről is.

Látogatóink száma évről évre nő, igazolva, hogy a könyvtár az idők próbáját kiálló, megújulásra mindig kész, ősi és örökifjú intézmény.

December 9-ei ünnepi rendezvényünkön kiállítással, a hagyományokat ma is híven őrző művészeti csoportok műsorával, baráti találkozóval vártuk meghívott vendégeinket, köztük valamikori és jelenlegi kollégáinkat városhatáron innen és túl.

Végezetül *Venyigéné Makrányi Margit*, a II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtár igazgatója köszöntő beszédéből idézek néhány gondolatot:

„...nem mindennapi eseményre kaptunk ma meghívót. Csodálatot és tiszteletet váltottak ki bennem ezek az évszámok, hisz nem másról árulkodnak, mint arról, hogy egy település, az itt élő és alkotó emberek, ki-ki a maga területén, s nem utolsó sorban a mindenkor szolgálatot teljesítő könyvtárosok egyvalamit komolyan vettek, s vallottak: *a könyvtár nemcsak a tudás őrzője, bölcsője, továbbadója, de szimbólum is.*

A megmaradásba vetett hit, a jövő, a lehetőség szimbóluma. Úgy hiszem, az itt élő emberek mindig hittek abban, hogy ennek a településnek van jövője. Csak az alapít és tart fenn könyvtárat, csak az gondoskodik nemzedékek művelődéséről kitartóan a legnehezebb körülmények között is, aki hisz a műveltség hatalmában, a tudás, az ismeret átadásának kötelességében, a jövő építésében. Ha ebben nem hittek volna, nem ünnepelehetnénk ma ilyen kerek évfordulókat ebben a megújult könyvtárépületben, egy csodálatos és különleges szakmai relikviákat, mondhatom talán elfogultság nélkül, hogy gyönyörű kincseket felvonultató kiállítás megnyitóján. (...)

A könyvtáros kollégák szakmai felkészültségén, ismeretük folyamatos gyarapításán túl, a számtalan elismerést kivívó szakmaszeretet mellett a múlt értékeinek óvó, féltő gondozása, átörökítése tette az ózdi városi könyvtárat megyénk egyik meghatározó intézményévé. S azt kell mondanom, hogy szakmai programjai, a közszolgáltatásban végzett sokoldalú kultúráközvetítő tevékenysége, az olvasótáborokban, szakmai tanácskozásokban, író-olvasó találkozókban, könyvbemutatókban és kiadványokban tetet öltő elkötelezett munka révén ez a könyvtár rangot vívott ki magának országos szinten is. Ózd város könyvtárkultúrája szerves része a megye, az ország könyvtártörténetének, s az itt folyó szolgáltató tevékenység szerves része a megye könyvtári szolgáltatási rendszerének. (...)

S végül köszönetet szeretnék mondani mindazoknak, akik munkájukkal, hivatásszeretettel, kitartásukkal és bölcs irányításukkal hozzájárultak az ózdi könyvtári ellátás százhusz éven át tartó s remélhetően a továbbiakban is töretlenül folytatódó fejlődéséhez, s munkájuk nyomán megszülethetett e kis kiállítás, tisztelettel adózva az elődöknek, és kívül-belül megújulhatott ez a csodálatos könyvtárépület.

A további munkához Németh László szavaival kívánok nagyon sok erőt, kellő optimizmust és töretlen munkaszeretetet:

»...a műveltség nem ünneplő ruha, amelyet hordani kell. A műveltség a helytállás segédeszköze, a kifejezés szerszáma, a vállalkozás fegyverzete.«

Bánfalvi Lászlóné
igazgató

Városi Könyvtár Ózd